

JAKLIN ÇELİK • Sarhoşların Perşembesi

JAKLİN ÇELİK 1997 yılında Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülleri Yarışması'nda öykü dalında dikkate değer bulundu. İlk öykü kitabı *Kum Saatinde Kumkapı* 2000 yılında yayımlandı. 2002 yılında *Stories From the Sundgate* adıyla İngilizceye çevrildi. *Yılının Yolu* (öykü) 2003'te, *Öykülerle ABC* (fabl) 2004'te, Türkiye'nin elli beş şehrine dair anlatıların yer aldığı *Kaçak Yolcu* 2005'te yayımlandı. Öykülerinden oluşan bir seçki 2007 yılında *Jıyanê Lı İstasyonê Dest Pê Kır* (*İstasyonda Başladı Hayat*) adıyla Kürtçe kitaplaştırıldı. İlk romanı *Öfkenin Şenliği* (*Zayruyti Khurahcank*) 2011 yılında çıkarken, aynı yıl *Şahiya Herse* adıyla Kürtçeye çevrildi ve 2018 yılında da *Tsayruyti Hrağcank* adıyla Ermenistan'da yayımlandı.

İletişim Yayınları 2884 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 504

ISBN-13: 978-975-05-2866-8

© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2020, İstanbul

EDITÖR Duygu Çayırıcıoğlu

KAPAK VE KAPAK İLLÜSTRASYONU Seda Mit

UYGULAMA Hüsni Abbas

DÜZELTİ Emre Bayın

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

JAKLİN ÇELİK

Sarhoşların Perşembesi

Arabasının penceresinden başını uzatan adam, paçayı tekerin altına girmekten kıl payı kurtaran çelimsiz köpeğe seslendi:

“Önüne bak hayvan!”

Çelimsiz önüne bakamazdı, hatta yer ve gök de dahil hiçbir yere, çünkü kördü. Düzensiz akan trafiğin içinden görmezliğin katbekat güçsüzleştirip savunmasız kıldığı bedenini sürüyerek kaldırıma çekip zorlukla duvarın dibine bıraktı. Dili dışarıda, soluğu kesik kesikti. Az ilerisinde, önündeki karton parçasında eğri büğrü harflerle “Allah rızası için” yazılı bir kadın, ayaklarını eteğinin altına toplamış, gözaltlarına bir an önce bu ülkeden çekip gidebilmesi için gereken hasılatın gün sonu beklentisi çökmüştü. İnce elmacık kemiklerini taçlandıran, sürmesine küskün uzun kirpikli kara gözleri insanlarla temas kurmaktan tedirgin, açık olan avucunun utancından uzak bir noktaya sabitlenmişti. Kendisine emanet edilmiş bir eli dilenmek üzere uzatmıştı sanki. Göz ucuyla köpeğe baktı, az sonra onu sahiplenen memleketlisi çocuk da bir yerlerden çıkıp gelecekti; bu hep böyle oluyordu.

Semtın en işlek caddelerinden biriydi burası. Yolun iki tarafından akan insanlar birbirlerinden adımlarını kaçırır-casına, korna sesleri eşliğinde, bu hengâmeden bir an evvel kurtulmanın telaşındaydılar. Kalabalığın perdelediği dük-kânların görüntüsü akşam çöktükçe netleşiyor, tıpkı duvar dibinden ağır aksak adımlarla gecenin demine doğru yol alanlar gibi –ki onlar berduşlar, meczuplar, pezevenkler, in-san tacirleri, uyuşturucu ve emlak simsarlarıydılar– üzerle-rinden çekilen kalabalıkla birlikte çakıl taşlarını andırıyor-lardı. Gece çökmezden önce şehrin büyüdükçe akıldan ve zarafetten yoksunlaşan beyni büzülerek küçülüyor, sokak-ların olanca pisliğini gözeneklerinde saklayan bir süngere dönüşüyordu.

Duvarın çevrelediği tarihî kâgir yapının kapısında duran ev sahibi adam, birbirinin tıpkısı sabahlarda tekrarlayan bu görüntüyle karşılaşmaktan belli ki sıkılmıştı. Kapıda her be-lirdiğinde duvarın gerisinde havlamaya başlayan iki köpe-ğin seslerini dinliyor; Çelimsiz’in, onlar havlamasalar da ko-şup kendisine geleceğini biliyordu. Karşı kaldırımdaki ka-pı önlerinde duran Hamamcı ve İşkembeci bu çelimsiz, göz-leri görmeyen sersefil köpeğin her gün evin sahibinin dışarı çıktığı bu saatlerde mahallenin bir yerinden peyda olup du-varın diğer tarafındaki akranlarına ulaşma çabasına burun kıvrarak tanıklık ediyorlardı. Peşinde küçük, en az kendi-si kadar tıfil on-on iki yaşlarında bir çocuk da sürüyü kolla-yan çoban köpeği gibi etrafında döneniyor, açlığın ve yok-sulluğun her türlü emaresi onları etraftakiler nezdinde müş-terek sefaletin bir resmi olarak aynı çerçeveye sığdırıyordu. Mahalle sakinleri hayvanın bu çaresiz çırpınışlarına hayıfla-nıyor, zaman zaman kaldırımın bu tarafına geçerek evin sa-hibine köpekle ilgili bir-iki cümle sarf ediyorlardı.

“Vah zavallı köpek, korkarım bir gün bir arabanın altın-da kalıverecek.”

Öte yandan evin sahibi bu köpeğin duvarın gerisindeki arkadaşlarına ulaşma çabasından dolayı kendisine musallat olduğunu biliyor ve bu ısrarcı içgüdüyü anlayışla karşılıyordu. Kim bilir, belki de bu hayvan duvarın gerisinde sadece köpeklere ait bir dünya olduğuna inanıyor, oraya ulaştığında her şeyin kendisine de görünür olacağını umuyordu. Adam, zaman zaman köpeği bahçeye, diğer köpeklerin yanına götürmeyi düşünüyor, fakat bunu yaptığı takdirde başta Hamamcı ve İşkembeci olmak üzere esnafın sınırsız isteklerine boyun eğmiş olacağını düşünüp vazgeçiyordu bu fikirden. Hamamcı'ya baktı, onun ayak bileklerine kadar yağ bağlamış bedenini süzdü. Nasıl ki Çelimsiz kapının önünde her belirmediğinde bir yerlerden çıkıp geliyorsa, bu fırsatçı da sinir bozucu yağlı bedeniyle olur olmaz zamanlarda çıkıveriyordu karşısına. Bununla da kalmıyor, adamın ağzından cımbızla çekilen kelimelere karşılık ettiği laf kalabalığıyla sabrını zorluyordu.

“Bey'im!”

Karşısına dikilen bu adam, üzerindeki atletin altında ağaç köklerinin toprak yüzeyindeki kabartılarını andıran siyah kıl öbekleri ve boğumlu kollarıyla her an kendisini belinden kavrayacakmış hissi uyandırıyor onda. Hamamcı'nın bir adım geri çekilip, hafif eğilerek ve kollarını yağlarını inceltmeye çalışırcasına namütenahi sağa sola savurarak konuşması, karşısındakinin kendisiyle ilgili düşüncelerinin farkında olması ihtimalindendi.

“Bey'im, nasıl gidiyor inşaat işleri?”

Bu dönem ortalıkta sözüne güvenilir bir müteahhit kadar kıymete binmiş kimse yoktu bu semtte, bu şehirde ve hatta ülkede. Emlak simsarlarının cevher değerinde araziler üzerinden birbirlerinin gözünü oyduğu bir ortamda, kendi kıymeti elbette tartışılmazdı. Hoş, onun ne işler yaptığını kim nereden bilecekti? Kendisine duyulan güvenin esası çıkara

dayalı kapı komşuluktan öteye gitmiyordu. Gelgelelim di-kişileri günden güne bir yerlerinden patlayan şehrin betonlaşmasında çoğu müteahhit gibi üzerine düşeni hakkıyla yapmış, meslekte ununu elemiş, eleğini övünç kaynağı yapılar olarak asmıştı şehrin boynuna.

Bey'in göz yuvaları Hamamcı'ya dönüktü fakat bakışları gözlerinden düşmüştü. Bu iştahlı soruyu duymamış ya da duymak işine gelmemişti. Tasdikli bir sit alanında tarihî bir hamama el atacak kadar enayi değildi elbette. Her ne kadar bürokrasiyi eleğe çevirecek hatırı sayılır bir nüfuzla sahipse de böyle bir işe bulaşmamayı yeğlerdi şu sıra. Göz ucuyla İşkembeci'ye baktı, onun da derdi aynıydı şimdi karşısında duran yağ tulumuyla. Hamamcı şansını denemiş ama yine bir yanıt alamamıştı Müteahhit Bey'den. Gerisin geri gitmeye karar verdiğinde yolun az ilerisinde yanan kırmızı ışığın hesabını çoktan yapmıştı. Yenilgiyi kabullenmeyen inatçı kişiliği, bu adama istediğini kabul ettireceği o muzaffer günün beklentisiyle kadim mekânına girmek üzere yola bıraktı kendini. Boş yolda bir araba sanki asfalt örtünün altından bitercesine acı bir frenle durdu. Ayağındaki takunyalara rağmen koca kıcımı bir top hızıyla öte tarafa savurmayı seri bir kıvraklıkla becerdi.

“Önüne bak, eşkıya!”

Olaya tanıklık eden köpek, kadın ve çocuk, duvarın kayıt dışı müdavimleri olarak yerli yerlerindeydiler. Çelimsiz, peşindeki Karakuyu'yla epey bir zamandır oraya geliyor, burnuyla duvarın gerisinde bulunan diğer köpeklere ulaşmanın yolunu arıyor, her defasında hüsrana uğruyordu, şimdi olduğu gibi. Körlüğünü taşımakta zorlanan titrek bacaklarıyla kapıda duran adamın yanına gitmeye çalışıyor, fakat menziline giren tehditkâr seslerden çekindiği için öylece duruyordu olduğu yerde. Bir süre nefesleniyor ve tekrar cesaretini toplayıp Dilenci Kadın'ın durduğu yere doğru

duvarı koklayarak ilerlemeye kaldığı yerden devam ediyordu. Burun ucunun sığabileceği bir delikten içeri sızmak için olanca gayretiyle ince bir işçilik sergiliyordu. Duvarın gerisindeki iki köpeğin sesleriyle heyecanlanıyor, havlamalarına karşılık veriyordu. Onların da hareketlendikleri, duvarın bu yanına taşan ve sıklaşan havlamalarından belli oluyordu. Evin sahibi bu durumu kendisinin birazdan evden uzaklaşacak olmasına yoruyor, yaşlı köpeğe kaçamak bakışlar atıp köpeklerini bu sokak köpeğinden ayıran duvarın varlığına içten içe şükrediyordu. Kadının önünden geçerken diz hizası altında duran açık avucuna birkaç bozukluk bırakmayı ihmal etmiyordu çoğu zaman. Bunu neden yaptığını kendisi de bilmiyordu. Semtin kalabalık cadde ve sokak köşelerini mesken tutmuş bu göçmen dilencilerin çoğalması da tıpkı yerli işçilerin yerini diğerlerinin alması gibi kaygılandırıyor onu.

Gözünü karşı kaldırıma dikti, az önce yanından ayrılan Hamamcı hamamın önünde durmuş kendisine bakıyordu. Onun yanından ne zaman ayrılıp karşıya geçtiğini bilmiyordu. Aradan geçen süreyi, ne kadar zamandır burada durduğunu ve aslında az evvel Hamamcı'yla aralarında bir konuşma geçip geçmediğini; geçmişse bile anımsanan konuşmanın aslında geçmişteki başka bir günde gelişmiş olabileceği veya hiçbir zaman yapılmadığı da varsayımlar arasındaydı. Mesleğinden dolayı bu tür insanların kendisinden beklentilerinin ne olduğunu bildiğinden, olası bir konuşmayı aralarında sanki yenilerde ya da çok zaman önce geçmiş gibi hissediyor da olabilirdi. Şu an gözünü kendisine dikmiş bakan bu adam da kimdi? Düşünceleri başa sarmaya başladı. Baktığı adam Hamamcı'ydı. Onun tekrar yakasına yapışacağı düşüncesiyle bir sıkıntı çörelendi içine. Oysa eşikten dışarı adımını attığı anda yüzünü yalayan ılık hava, uzun sürer hissetmediği bir yaşam kıpırtısı düşürmüştü içine. San-

ki tüm dünyayı etkisi altına alan bir müzik vücuduna sızmış, teninin altına yerleşen namesiyle ayaklarını yerden kesmişti. Kendisini karşılayan trafik ve insan güruhuna aldırış etmeksizin kalabalığın içinden dans ederek geçme arzusunda ket vurdu. Bu bir anlık arzu, karşı kaldırımında bıyık uçlarını burarak kendisine bakan Hamamcı'yla göz göze geldiği anda tamamen sönüp gitti.

Kadına baktı, köpek kadının az gerisinde başı büyüklüğünde bir bölgeyi burnuyla santim santim koklamayı sürdürürken Karakuru, Çelimsiz'in boynuna sarılmış, adamın gözünün içine bakıyordu kimselerin kaynağına ulaşamayaacağı bir öfkeyle. Köpek ise duvarın gerisinden gelen davetkâr havlamaların etkisiyle koyulduğu, burnunu duvara yaklaştırma çabasından kendisini alıkoyan çocuğun cılız kolları arasında çırpınıyordu. Bu çırpınış o kadar güçsüzdü ki bir çocuğun bile zapt edebileceği her halinden anlaşılıyordu. Adam çocuğa dikkatlice baktı. Daha önce onu buralarda görmüş müydü, emin olamadı. Fazla göçmen vardı ve bir süre sonra onları kendi içinde birbirinden ayırmak pek kolay olmuyordu. Semtin göçmenlerden oluşan karmaşık yapısıyla olan haşır neşirlik ona, karşılaştığı insanların tiplerinden ve beden dillerinden hangi ülkeden geldiklerini yaklaşık olarak kestirebilme becerisi kazandırmıştı. Misal, bu çocukla kadının aynı ülkeden gelmiş oldukları su götürmez bir gerçektir. Birbirleriyle konuştuklarına da tanık olmuştu az evvel. Küçük bir konuşma, kısa ve sanki fısıltı halinde. Aynı dili konuşanlar, dans eden insanlar gibi bir uyum içerisindeydiler. Semtin kendisine bahsettiği bu deneyimler burada yaşayan insanlara karşı geliştirdiği merhamet duygusunu pekiştirmek yerine günbegün köreltiyordu. Dilenen kadının önünde duran banknot ve yanında dikilmiş çocuğa bakarken onu etkisi altına alan bir anıyı ait olduğu yere göndermeye çalışıyordu bir yandan. Bu çaba çok kısa bir

zamanda geliyor, sonrasında geçmişin bu günü ele geçirmesine teslim oluyordu. Şimdiki anı en az elli yıl öncesinden geliyordu:

Ceviz ağacının gölgesinde yaşlı bir adam, gözü, önünde uzayan uçsuz bucaksız topraklara dalıp gitmiş. Çocuğu görünce bir deri bir kemik yüzü aydınlanıyor. İşaret parmağını kanca yapıp yanına gelmesini işaret ediyor torununa. Elini cebine atıyor çocuk, banknotlar yerli yerinde. Büyükbaba son yıllarda şehre inemiyor. İhtiyaçlarını oğlu karşılıyor. Küçük bir radyosu var, ülkede ve dünyada olup bitenleri o radyodan takip ediyor. Çocuk yanına vardığımda tek gözünü “Ne getirdin?” anlamında seğırtiyor. Eline iki pil tutuşturuyor çocuk. Ama sıra bu sessiz iletişimin asıl sebebi olan sırra henüz gelmiş değil.

“Kaç para?”

“Beş yüz.”

İkinci kez seğırir gibi oluyor gözü. Çocuk cebindeki gıcır banknotları çıkarıp yaşlı adamın kemikli ellerine bırakıyor. Zeytin ağacının kurumuş dallarını andıran parmakları tek tek dolaşiyor tedavüle yeni girmiş gıcır banknotların üzerinde. Aldığı yeni paralara karşılık eskileri veriyor. Büyükbaba gıcırların hepsini bir yerde biriktiriyor.

“Vaay, beş yüz ha!”

Evin içini işaret ediyor, bunun anlamı: “Eve geçtiğimizde bu paranın karşılığını alacaksın.” Bir an önce geçilsin istiyor çocuk içeri. Anlayışla karşılıyor torununun paraya kavuşma heyecanını yaşlı adam. İçeri girdiklerinde kıştan kalma sobanın yanında tökezliyor. Kolunu tutuyor çocuk.

“Allah kahretsin, bin defa diyorum, kaldırın şu kilimi diye.”

Üzerinde yattığı döşegi ucundan kaldırıyor, altından şişkin bir bez torba içerisindeki tomarla parayı eline alıp, ço-

cuğun verdiği paraya karşılık gelen eski ama güncel olanları eline sayıyor.

“Sen bana çıktıkça getirmeye devam et,” diyor.

Banknotlar yatak altında bekletilmekten eskimişlik kokusunu yitirmiş, üzerindeki kir tabakası bir cila katmanı haline gelmiş. Orasından burasından yırtılmış, bazıları derin yırtıklarından bantlanmış ve hatta bantların yapışkan dokusu aradan çekilmiş zamanla. Yaşlı adam çocuğun getirdiği yeni paraları döseğin başka bir noktasından çıkardığı torbaya yerleştirenken, yüzündeki heyecan pek nadir rastlanır türden. Hepsini bir yıl sonra oğluna cenaze parası diye teslim ettiği torbadan çıkanların şekerlemelere sarılı sahte banknotlar olduğunu hiçbir zaman bilmeyecek.

Bu anıya ilişkin cümlenin kelimeleri teker teker düşmeye başladı dilinden; yerçekimsiz bir boşlukta birbirinden uzağa.

“Büyükbaba, yatak, para...”

Bütün bu düşünceler hafızasını uzun zamandır mı meşgul ediyordu yoksa yalnız bir an için mi gelmişlerdi aklına kestiremiyordu. İçinde bulunduğu âna döndüğünde bu sorulara sebep olan çağrışım da yok oluyordu.

Yüzüne kimsenin anlayamayacağı bir mutsuzluk oturmuştu. Kadının önünde duran kâğıt paradaydı gözü. Bakışlarını çocuğa devirdiğinde aklında tutması gerekenin ne olduğunu telkin ediyordu kendi kendine.

“Büyükbaba, yatak, para...”

Başını hafifçe karşı kaldırıma çevirdi, çocuktan çekilen bakışları bıyıklının yüzüne oturdu. Bıyık bir lastik gibi Hammamcı'ya doğru çekti onu. Çift yönlü caddede araçlar kornalarını birer caydırıcı ok gibi fırlatıyordu adamın üzerine. Köpek de burnunu duvardan çekmiş, kendi geçişindeki karambolün bildik gürültüsüne kulak kabartmıştı. Çocuk köpeklerle kadının arasında durmuş korkuyla bakıyordu adama.